

मारोहतमारोहणं कुरुतम् बाहू वै मित्रावरुणौ पुरुषो गर्त इति [५.४.१.१५.]
 श्रुतिरध्यात्मविषयं व्याचष्टे । पुरुषारोहणानन्तरमदितिमखण्डितां स्वसेनां दितिं
 खण्डितां परसेनां चक्षाथां क्रमेणानुग्रहनिग्रहद्वया समीक्षित्याम् तौ कौ यौ यु-
 वामुभौ द्वौ उपसो विरोके रात्रिः समाप्तौ उदयः उदयं कुरुयः एतेर्लटि मध्यमद्वि-
 वचने इय इति वृषम् सूर्योदयानन्तरं स्वस्वव्यापारे प्रवर्तये इत्यर्थः सूर्यश्च उदे-
 ति ययोर्युवयोः कार्यसम्पादनमित्यर्थः । किम्भूतौ युवां हिरण्यवद्रूपौ हिरण्यवद्रूपं
 ययोस्तौ सुवर्णखचितकटकाद्यलंकारेण हिरण्यवद्भासमानौ । तथा इन्द्रौ साम-
 र्थ्योपेतौ ॥ एवमध्यात्ममर्थः अधिदैवं त्वयमर्थः ॥ हे वरुण हे मित्र मित्रावरुणौ
 देवविशेषौ युवां गर्तं रथोपरिभागं गर्तसदृशमारोहतम् परवाणेभ्यो रक्षितुं च-
 र्मकीलकादिभिराह्लादितो रथस्योपरिभागो गर्तसदृशो भवति रथोऽपि गर्त उच्यते
 गृणाते स्तुतिकर्मण इति [निरु० ३.५.] यास्कोक्तेर्गर्तो रथः । यौ युवामुपसो वि-
 रोके उपःकालानन्तरम् उदयः उदह्यः सूर्यश्चेत्तदा (४.) उदेति । किम्भूतौ हिर-
 ण्यवद्रूपौ अतितेजस्विनौ । इन्द्रौ परमेश्वरौ । ततो रथारोहणानन्तरमदितिं दितिं
 च युवां चक्षाथाम् अदितिमदीनं विहितानुष्ठातारं दितिं दीनं नास्तिकवृत्तं च
 पश्यतम् अयं पापी अयं पुण्यवानिति युवां पश्यतमित्यर्थः अमुमर्थं श्रुतिराह [५.
 ४.१.१५.] ततः पश्यतः स्वं चारुणं चेत्येवैतदाहेति ॥ का० [१५.५.२१.] मित्रो
 ऽसि वरुणोऽसीति वा । अनेन मन्त्रेण वा बाहू उदह्लाति ॥ हे वामबाहो मि-
 त्रोऽसि हे दक्षिणबाहो त्वं वरुणोऽसि ॥ १६ ॥

IV. सोमस्य वा युन्नेनाभिषिञ्चाम्यग्रेर्ध्राजसा सूर्यस्य वर्चसेन्द्रस्येन्द्रियेण ।

क्षत्राणां क्षत्रपतिरेध्यति दिव्युन्याहि ॥ १७ ॥ १.४०. ॥ १८ ॥

का० [१५.५.३०-३३.] स्थितं प्राञ्चमभिषिञ्चति पुरोहितोऽध्वर्युर्वा पुरस्तात्पा-
 लाशेन प्रथमं पश्चादितरे द्वितीयेन स्वस्तृतीयेन मित्र्यो राजन्यो वैश्यश्चतुर्थेन
 सोमस्य वा युन्नेनेति प्रतिमन्त्रमभिषिञ्चामीति सर्वत्र साकाङ्क्षात्क्षत्राणां क्षत्रप-
 तिरेधीति चेममुष्येति च प्रथमो देवसूचदिति । अस्यार्थः । रुक्मसहितव्याघ्रचर्म-
 णि प्राञ्जुलमवस्थितं राजानं पुरोहितादयः पुरस्तादवस्थायाभिषिञ्चेयुः । पालाशौ-